

KRIGET I UKRAINA

Putin

Rysslands president Vladimir Vladimirovitj Putin har suttit vid makten sedan 2000.¹ Putinismen, den ryska nationalismen, har inneburit ett allt hårdare undertryckande av den politiska oppositionen. Historikern Jurij Dimitrijejev fick sitt tretton år långa fängelsestraff förlängt till femton år i december 2021. Han arbetade för organisationen Memorial som sedan 1992 har forskat i och publicerat material om Sovjetunionens totalitära historia samt tillståndet för mänskliga rättigheter i nutida Ryssland. Rysslands oppositionsledare Aleksej Navalnyj tilldömdes nio års fängelse i mars 2022. Ivan Safronov fick i september i år den längsta fängelsedom hittills för en rysk journalist, tjugotvå år. Hans brott var att skriva om bland annat rysk vapenexport.² Minst 1300 anti-krigsdemonstranter har gripits i Ryssland sedan kriget i Ukraina började.³ Hundratusentals människor har lämnat Ryssland, bland andra 200 000 ryska män sedan Putin den 21 september införde mobilisering.⁴

Rysslands syn på väst

Rysslands närområde står i centrum i Putins perspektiv. I FOI:s försvarsanalys från 2007 konstateras att Rysslands syn på väst och NATO vittnar om en rivalitet och brist på förtroende för motparten. Det bottnar i Rysslands syn på sig själv som stormakt och på en värld indelad i intressesfärer.⁵ I år den 30:e september efter Rysslands annektering av fyra ukrainska regioner håller Putin tal, nedan återges delar av det;

"Människorna i Donetsk, Luhansk, Kherson och Zaporizjzja har gjort ett tydligt val. Det är folkets val. Det är miljontals människors vilja. Ryssland kommer inte att förråda de fyra regionerna, invånarna kommer att tillhöra den ryska befolkningen för alltid."

*"Vissa länder lämnar frivilligt över sin suveränitet till USA. Andra köps eller skräms till underkastelse. De som vägrar blir lagda i ruiner (...) USA försöker dominera världen med rå makt och knytnävens rätt (...) Det finns ett stort land med ett folk som aldrig kommer att dansa efter någon annans pipa. Vi kommer att skydda vårt land med all vår kraft."*⁶

¹ Rysslands president (2000 - 2004, 2004 - 2008, 2012 - 2018-), premiärminister (2008 - 2012).

² <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/ryssland/>, Medan Putin krigar i Ukraina fortsätter utrensningarna, Dagens Nyheter (2022-09-15).

³ <https://www.amnesty.se/aktuellt/flu-1-300-antikrigs-demonstranter-gripna-i-ryssland/>

⁴ <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/karta-sa-lamnar-ryssarna-landet>

⁵ FOI 2248 Anderman, Karin - *Samarbete mellan Ryssland och NATO: Det ryska perspektivet.*

⁶ Vladimir Putin svt nyheter aktuellt 2022-09-30.

Ukrainas självständighet, inre oroligheter och krisen på Krim

När Sovjetunionen kollapsade blev Ukraina självständigt 1991. Landet hamnade i en dragkamp mellan öst (Ryssland) och väst (EU) under början av 2000-talet. I samband med den orangea revolutionen 2004–2005 samt Euromajdan 2013–2014 demonstrerade hundratusentals människor i Kiev på Självständighetstorget (Majdan) och i andra ukrainska städer. Det var demonstrationer för ett demokratiskt land utan tvingande band till Ryssland och pro-ryska motdemonstrationer för *Nej till ett avtal med EU*. Krimhalvön vid Svarta havets norra kust var en del av Ukraina men här etablerades 2014 en illegal utbrytarregering. Republiken Krims självständighet deklarerades och i följande skenomröstning rapporterades att 97 % röstat för en anslutning till Ryssland. Rysk militär var närvarande på Krim. Avtalet om Republiken Krims upptagning i Ryssland undertecknades av Putin. I resolution 68/262 i FN:s generalförsamling 27 mars 2014 fastslogs att Rysslands inblandning och militära intervention på Krimhalvön stod i strid med internationell rätt (100 länder röstade ja, 11 nej, 58 avstod, 24 frånvarande). Efterföljande resolutioner om Krim i FN:s säkerhetsråd stupade på Rysslands veto varje gång. Krimkrisen utvecklades till en frusen konflikt.⁷

Östra Ukraina

Kol- och stålindustriområdena Donetsk och Luhansk hamnade i fokus efter Rysslands annektering av Krim 2014. Områdena i östra Ukraina förklarade sig självständiga i maj 2014. Intensiva strider utspelade sig mellan Ukraina och de pro-ryska utbrytarna stödda av rysk militär. Minskavtalen från 2014 och 2015 var tänkta att leda till en vapenvila och ge Ukraina kontroll över sin gräns till Ryssland i östra Ukraina. Oroligheterna har fortsatt.⁸ Den 21:e februari 2022, ett par dagar innan Rysslands invasion av Ukraina, erkänner Ryssland de två självutnämnda republikerna Donetsk och Luhansk som självständiga stater.⁹ Drygt ett halvår senare 30:e september 2022 förklarar Putin, under pågående krig, de fyra ockuperade ukrainska regionerna Donetsk, Luhansk, Kherson och Zaporizjzja som ryska.¹⁰

Rysslands invasion av Ukraina

Cirka klockan 05.00 den 24:e februari 2022 påbörjar Ryssland en fullskalig invasion av grannlandet Ukraina. De ständiga ryska militära angreppen har lett till en hårt ansatt ukrainsk civilbefolkning där sjukvården är hårt pressad och det råder brist på mat, rent vatten, el och värme. WHO rapporterar om nära 500 attacker mot sjukvårdsinrättningar. Cirka 10 miljoner människor har flytt sina hem. Statistiken över döda och skadade är osäker men mörkertalet förmodas stort. Massgravar har hittats i bland annat Butja och Izium.¹¹

⁷ Utrikespolitiska institutet/Ukraina 2022, FOI 2248 Anderman, Karin - *Samarbete mellan Ryssland och NATO: Det ryska perspektivet*.

⁸ Utrikespolitiska institutet/Ukraina 2022.

⁹ Ekot Sveriges radio (2022-02-22).

¹⁰ *Annekteringen den största landstölden i Europa på 80 år*, Dagens Nyheter 2022-10-03.

¹¹ Sveriges Radio Ekot den 6 april 2022, The Guardian 17 september 2022.

Kriget i Ukraina - att förbereda inför rollspelet

- **Läs på och fördjupa Er i sakfrågan, Kriget i Ukraina!**
- **Definiera det internationella rättsliga läget!** Vilka lagar och regler gäller för länders suveränitet och relationer mellan stater i fred och framför allt i krig? Undersök den internationella humanitära rätten (krigets lagar) och mänskliga rättigheter? Hur återställer och upprätthåller vi fred, säkerhet och mänskliga rättigheter? Hur säkerställs att begångna brott utreds och ansvariga ställs till svars? Är Ni ett land som är stadgepart till Romstadgan och del av ICC? Stödjer Ni idén om att inrätta en särskild internationell tribunal? Vem har/skall ha jurisdiktion? Nationellt? Universellt?
- **Vad har FN gjort? Vad gör FN i nuläget?** Vilka andra internationella aktörer och samarbeten är aktuella och viktiga?
- **Hur ställer sig Ert land i sakfrågan?** Vilken politik driver Ni i FN? Hur motiverar Ni Ert ställningstagande? Förankra Ert spel i Ert lands utrikes- och säkerhetspolitik! Vilka åtgärder och lösningar föreslår Ni?

Förslag på källor

<https://urplay.se/program/226552-samhallskunskap-forklarad-bakgrunden-till-rysslands-invasion>

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/FN-stadgan.pdf> (FN-stadgan)

<https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-for-fred-sakerhet-och-nedrustning/skyldighet-att-skydda/> (R2P – Skyldighet att skydda)

<https://www.regeringen.se/49c842/contentassets/4de6714d72b4486f8a92cb6722b05622/romstadgan-for-internationella-brottmalsdomstolen> (Romstadgan om en internationell brottmålsdomstol)

<https://fn.se/aktuellt/varldshorisont/krigsforbrytelser-i-ukraina-omfattande-samarbete-for-att-skipa-rattvisa/>

<https://www.svd.se/a/a7VLaM/ryssland-bedriver-ett-folkmord-i-ukraina>

[https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-4-12-Folkmord-och-brott-mot-](https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-4-12-Folkmord-och-brott-mot-m%C3%A4nskligheten.pdf)

[m%C3%A4nskligheten.pdf](https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-4-12-Folkmord-och-brott-mot-m%C3%A4nskligheten.pdf) (1948 års FN-konvention om förebyggande och bestraffning av folkmordsbrott)

<https://fn.se/ukraina/tidslinje/>

<https://fn.se/aktuellt/ovriga-nyheter/ett-angrepp-mot-ukraina-ar-ocks-a-ett-angrepp-mot-fn-och-den-internationella-ordningen/>

<https://fn.se/aktuellt/ovriga-nyheter/putin-maste-respektera-fn-stadgan/>

<https://fn.se/aktuellt/blogg/kan-fn-skicka-sina-fredsbevarande-trupper-till-ukraina/>